

NORGES BONDELAG

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Siv Heia Uldal og Ola Håvard Hoen
Tlf. 22 05 45 46 / 22 05 45 49

Vår dato
2008-02-14
Deres dato
2007-11-16

Vår referanse 2007/00748/040
Arkiv: -B0
Deres referanse 200701972

Ny lov om dyrevelferd. Høringsvar fra Norges Bondelag.

Det vises til deres høringsbrev med vedlegg av 16.11.2007. Saken har vært på intern høring i Norges Bondelag. Styret i Norges Bondelag har behandlet saken i møte den 13.02.2008. Under følger Norges Bondelags uttalelse til bestemmelser i lovforslaget.

Forslaget til ny lov gir, i større grad enn gjeldende lovverk, overordnede og generelle føringer for all omgang med og behandling av dyr, enten de er tamme eller ville. Det er i stor grad en fullmaktslov med hjemler til å nedfelle nærmere forskrifter. Lovverket foreslås å gjelde alle "høyerestående" dyr.

Norges Bondelag er enig i at det bør etableres et overordnet regelverk for dyrevelferd. For å sikre god kontakt med næringen krever Norges Bondelag at landbruksnæringen skal delta aktivt i utformingen av forskrifter som følger av den nye loven.

§ 3. Generelt

I § 3 slås det fast at alle dyr har en egenverdi og at disse skal behandles godt og beskyttes mot fare.

Norges Bondelag mener at tradisjonelt hold av produksjonsdyr i all hovedsak drives på en etisk og dyrevelferdsmessig god måte. Norges Bondelag er enig i at det etableres et regelverk for dyrevelferd der det slås fast at alle dyr har en egenverdi, og at disse skal behandles godt og beskyttes mot unødig fare. Kravet om beskyttelse må imidlertid avveies opp mot flere hensyn. Både hensynet til krav om økonomisk og rasjonelle driftsmåter, samt dyreeiers reelle og praktiske mulighet til å iverksette nødvendige tiltak, må tillegges vekt.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: PB 9354 Grønland 0135 Oslo	Besøksadresse: Schweigaards gt. 34c Oslo	Telefon: 22 05 45 00	Telefaks: 22 17 36 68	E-postadresse bondelaget@bondelaget.no	Internet: www.bondelaget.no
Norges Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891		
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05.91392		

§ 4. Hjelpeplikt

Norges Bondelag mener forslaget om en generell hjelpeplikt er riktig. Det understrekes samtidig at det vil kreve en viss kompetanse for å kunne avgjøre hvorvidt et dyr trenger hjelp eller ikke. Eksempelvis er ikke et dyr som går fritt på utmarksbeite ”hjelpeløst”, selv om ukyndige kan oppfatte det slik.

§ 5. Varsling

Departementene foreslår å innføre en generell varslingsplikt. Dette innebærer at enhver har plikt til å varsle tilsynsmyndigheten dersom en har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller annen alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell. Det foreslås at nærmeste familie/pårørende ikke skal ha varslingsplikt. Med nærmeste pårørende menes personer som er unntatt fra vitneplikt etter straffeprosessloven § 122. Varslingsplikten skal ikke gå foran annen lovbestemt taushetsplikt. Departementene ønsker innspill på om enkelte profesjoner bør ha rett til å varsle uavhengig av taushetsplikt.

Norges Bondelag støtter forslaget om en generell varslingsplikt dersom dyr blir utsatt for mishandling eller sviktende stell. Norges Bondelag mener at dyreholders nærmeste pårørende må unntas fra varslingsplikt, i tråd med departementenes vurderinger. Videre er Norges Bondelag positive til at det innføres en varslingsrett for enkelte profesjoner, uavhengig av annen taushetsplikt.

Det er viktig at det offentliges plikt til å føre tilsyn ikke svekkes som følge av en generell varslingsplikt.

§ 6. Kompetanse og ansvar

Departementene foreslår en egen bestemmelse om krav til kompetanse for å sikre at blant annet dyreholdere har tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter til å ivareta hensynet til dyrenes velferd. Bestemmelsen gir hjemmel for å stille kompetansekrav til alle som påvirker dyrs velferd, herunder jegere og fiskere. Det er ikke konkrete planer om å stille formelle krav for hold av hobby-/familiedyr. Det foreslås at barn under 16 år ikke skal ha selvstendig ansvar for dyr.

Norges Bondelag støtter forslaget om krav til kompetanse for dyreholdere, og forutsetter at kravet omfatter alt hold av dyr, også sports- og hobby-/familiedyr. Det er et krav at realkompetanse godkjennes. Norges Bondelag er enige i at dyreholder ikke kan overlate ansvaret for dyr til personer som det er grunn til å tro ikke kan eller vil behandle dyret forsvarlig. Dette bør imidlertid gjelde uavhengig av alder. En grense på 16 år når det gjelder ansvar for dyr synes kunstig. Norges Bondelag krever derfor at § 6, andre ledd tas ut av loven.

§ 12. Avliving

Departementene vil videreføre et generelt krav om bedøvelse før avlivning for dyr som eies. Det åpnes for unntak fra reglen i forskrift.

Vår dato
2008-02-14

Vår referanse
2007/00748/040

Norges Bondelag mener at det må være forbudt med avlivning av produksjonsdyr uten bedøvelse. Det bør ikke gjøres unntak fra dette forbudet, ut over det som er foreslått direkte hjemlet i loven.

Norges Bondelag ønsker å presisere dette med henblikk på den diskusjonen som nå pågår i EU, hvor det vurderes å åpne for religiøs slakting uten bedøvelse. Norges Bondelag vurderer det slik at et eventuelle pålegg fra EU dermed kan være i strid med Norges dyreetiske retningslinjer på området.

§ 14. Særskilte forbud

Norges Bondelag støtter forslaget til ordlyd i § 14. Samtidig ønsker vi å understreke at f.eks. det å ha beitedyr i områder hvor rovdyrskader kan forekomme, ikke må regnes som brudd på paragrafen.

§ 15. Bygninger, gjerder og andre mindre innretninger

Departementene foreslår å innføre en generell bestemmelse om oppføring og vedlikehold av bygninger, gjerder mv. slik dyr ikke kommer til skade og lidelse. Departementene foreslår samtidig et totalforbud mot bruk av piggtråd i husdyrgjerder.

Norges Bondelag er enig i at bygninger, gjerder og andre innretninger skal oppføres og vedlikeholdes slik at dyr ikke kommer til skade. Norges Bondelag krever at dette også skal gjelde for offentlige innretninger og anlegg, herunder gjerder langs veg og jernbane.

Norges Bondelag mener det ikke kan kreves rovviltsikre gjerder i områder med rovvilt uten at dyreeier holdes skadesløs (jf. §§ 23 og 32).

Norges Bondelag understreker at godt vedlikeholdte gjerder, uavhengig av materiale som er brukt, er nødvendig for å sikre dyrevelferd for husdyr og vilt. Norges Bondelag er innforstått med utfordringene knyttet til bruk av piggtrådgjerder. Spesielt gjelder dette vilt, men også husdyr, som prøver å ta seg over disse gjerdene. På den annen side vil piggtrådgjerder i mange tilfeller være det som mest effektivt holder storfe innenfor gjerdene, spesielt i områder med stor dyretetthet og der muligheten for f.eks. å bruke strøm er vanskelig.

Norges Bondelag støtter forslaget om forbud mot piggtråd i husdyrgjerder. Det må imidlertid etableres overgangsordninger for godt vedlikeholdte piggtrådgjerder som er i bruk.

§§ 16-18. Merking, sporbarhet og omsetning mv.

Norges Bondelag stiller seg positive til forslaget til lovtekst i disse paragrafene. **Norges Bondelag understreker at det er svært viktig å få på plass systemer som sikrer at det stilles sammenliknbare krav mellom innenlandske og importerte produkter. Dette vil være av stor betydning for forbrukerne og av konkurransemessige hensyn.**

Vår dato
2008-02-14

Vår referanse
2007/00748/040

§ 19. Adgang til sted og plikt til å yte bistand

Departementene foreslår å videreføre gjeldende krav om adgang til sted og dyreholders plikt til å yte vederlagsfri bistand overfor offentlig tilsyn. I tillegg foreslås det å innføre tilsvarende rett til adgang til sted eller lokale der det foregår aktivitet omfattet av loven, herunder produksjon, bearbeiding og omsetting av produkter fra dyr. I gjeldende lov heter det (jf. § 5) at tilsynet til enhver tid skal ha tilgang til å inspisere de dyr loven omhandler. Begrepet "bistand" er imidlertid ikke nevnt.

Norges Bondelag mener det er riktig at dyreholder skal legge til rette og yte vederlagsfri bistand i forbindelse med ordinært tilsyn. Samtidig understrekes det at bistandsplikten i mange tilfeller vil innebære tapt alternativ arbeidstid for husdyrholder. Norges Bondelag mener det ikke er rimelig at dyreholder skal bistå tilsynet vederlagsfritt i forbindelse med annet enn ordinært tilsyn.

Norges Bondelag mener at dersom tilsynsmyndighetene ønsker å gjennomføre f.eks. prosjekter ut over ordinært tilsyn, skal dette fullt ut dekkes av tilsynsmyndighetene. Det vil si at dyreholders kostnader i slike tilfeller skal godtgjøres.

§ 22. Dyrs levemiljø

I forslag til § 22 nedfelles overordnede krav til dyrs levemiljø. Nærmere reguleringer vil følge av forskrifter. I forslaget stilles det bl.a. et generelt krav om egnet og trygt tilholdsrom utenom normal beiteperiode, men det åpnes for unntak i forskrifts form.

Norges Bondelag vil påpeke at ikke alle produksjonsdyr har behov for tilholdsrom. Det bør derfor fortsatt være direkte hjemmel for å unnta visse produksjonsformer, arter eller raser (for eksempel villsau og skotsk høylandsfe) fra kravet om tilholdsrom.

§ 23. Tilsyn, stell og fôring

Forslag til paragraf 23 pålegger dyreholder et uforbeholdent ansvar for å beskytte sine husdyr mot unødige farer, inklusiv rovdyr. Herunder kommer også intensivert tilsyn ved rovdyrfare. Eksempelvis kan det med hjemmel i § 23 nedfelles forskrift med krav til dyreholder om forebyggende tiltak mot rovvilt.

Norges Bondelag understreker at Stortinget, under behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur*, har lagt følgende til grunn for rovviltpolitikken:

"Komiteen vil understreke at den todelte målsetningen skal opprettholdes, og mener at det fortsatt skal være mulig med levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt."

"Komiteen mener det må legges opp til en forvaltning av de fire store rovdyrene, som gjør det mulig fortsatt å drive med småfehold i områder med rovdyr."

Vår dato
2008-02-14

Vår referanse
2007/00748/040

”Komiteen mener videre at storsamfunnet må stå for avbøtende tiltak for å minske rovvilttap og motvirke frykten mange føler overfor noen av rovviltartene.”

Norges Bondelag krever at den todelte målsettingen i rovviltpolitikken legges til grunn for lov om dyrevelferd og at dette presiseres i forskrifter som følger av loven. Det betyr at det skal være mulig å drive utmarksbeite over hele landet, også i områder med rovvilt, slik Stortinget har lagt til grunn, jf. behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur*. Norges Bondelag krever og understreker at det er rovviltet som skal forvaltes på en slik måte at slikt dyrehold er mulig, slik Stortinget legger til grunn. Staten har det overordnede ansvaret for forvaltningen av rovvilt.

Norges Bondelag presiserer samtidig at begrepet ”prinsipielt skille” mellom rovdyr og beitedyr, som departementene bruker i sine merknader, ikke er brukt i verken St.meld. nr. 15 (2003-2004) eller i den påfølgende innstillingen fra energi- og miljøkomiteén. Videre er det slik at de regionale rovviltplanenes formål er rovviltforvaltning og ikke beitebruks-/ husdyrforvaltning. De regionale rovviltnemndene har ikke hjemmel til å fatte vedtak rettet mot dyreeiere.

Norges Bondelag krever at dyreeier holdes økonomisk skadesløs som følge av vedtatt rovviltpolitikk. Norsk rovviltpolitikk bygger på at den enkelte borger ikke skal påføres kostnader (Høyesterett, 8. september 2006). I henhold til Stortingets behandling av St.meld. nr. 15 (2003-2004) er det storsamfunnet som skal stå for avbøtende tiltak for å minske rovviltskader og unødige lidelser på beitedyr (se også kommentarer til § 32).

Direkte eller indirekte forebyggende tiltak, enten det ekstra tilsyn, rovdyrsikker gjerdning, nedsanking, flytting av dyr eller lignende medfører betydelige kostnader for dyreeier. Norges Bondelag aksepterer derfor ikke en dyrevelferdslov som medfører at en vesentlig del av kostnadene ved rovviltpolitikken overføres til dyreeierne. Norges Bondelag krever derfor at enhver dyreeier som må gjennomføre forebyggende tiltak, herunder intensivt/ekstraordinært tilsyn, for å ivareta velferden for egne dyr som følge av rovvilt, skal få erstattet sine kostnader fullt ut.

Dette innebærer at ordlyden i forslaget til § 23 og/eller § 32 må endres, slik at dyreeier står økonomisk skadesløs ved pålegg som Mattilsynet ev. fatter med hjemmel i denne paragrafen. Øm nødvendig må det på plass en bestemmelse om erstatningsrett for dyreeier i § 23. Dette må ses i sammenheng med departementenes forslag til § 32 og Norges Bondelags kommentarer til denne (se under).

§ 24. Avl og bioteknologi

I forslag til § 24 heter det at det ikke skal drives reproduksjon, herunder genteknologi som endrer dyrs arveanlegg på en negativ måte eller som vekker allmenne etiske reaksjoner.

Norges Bondelag støtter forslaget til lovtekst, men ønsker samtidig å understreke at det må legges til grunn et "føre-var"-prinsipp og vurdering av samfunnsnyten knyttet til genmodifisering.

Norges Bondelag har, sammen med andre landbruksorganisasjoner, en felles holdning til bruk av genteknologi og genmodifiserte organismer i norsk landbruk. Denne holdningen er nedfelt i policy-dokumentet "*Landbrukets holdning til genteknologi og genmodifiserte organismer*". I dette dokumentet står det blant annet følgende:

"Bruk av genmodifisering og genmodifiserte organismer skal derfor vurderes i forhold til:

- *Matkvalitet og helse*
- *Miljø og bærekraftig utvikling*
- *Etikk og «føre-var»-prinsipp*
- *Samfunnsnytte*
- *Forbrukernes ønsker og forventinger*

Landbruket bekrefter sin restriktive og avventende holdning til å ta i bruk genmodifiserte organismer (GMO) i matproduksjonen. Dette standpunktet er basert på en føre-var holdning og er ikke et prinsipielt nei til bruk av teknologien. Genteknologien gir allerede i dag verktøy i avlsarbeid og analysevirksomhet og den har utviklingsmuligheter som kan gi positive bidrag til landbruk og næringsmiddelindustri. Vår restriktive holdning går på bruk av teknologien til modifisering av det genetiske materialet i matproduksjonen."

§ 31. Avgift og gebyr

Departementene foreslår å videreføre hjemmelen til å innkreve gebyr for tilsyn, kontroll og tjenester.

Norges Bondelag mener på generelt grunnlag at gebyrer og avgifter for den enkelte dyreholder må begrenses til et minimum.

§ 32. Tilsyn og vedtak

I forslag til § 32 gis Mattilsynet bl.a. hjemmel til å pålegge beiterestriksjoner pga. rovvilt. Samtidig gis dyreeier rett til økonomisk kompensasjon ved inngripende restriksjoner. Nærmere regelverk vil bli nedfelt i forskrift.

Når det gjelder beiterestriksjoner, sier lovteksten ikke noe om for eksempel maksimal lengde på vedtak eller hva som konkret ligger i begrepet "kompensasjon". Dette vil bli nedfelt i forskrift. I høringsnotatet sier departementene likevel følgende:

"Kompensasjonsordningen forutsettes utformet slik at den ikke motvirker insentivene til forebyggende tiltak og dyreeiers ansvar for å beskytte husdyr mot

Vår dato
2008-02-14

Vår referanse
2007/00748/040

rovvilt. Disse prinsippene samsvarer med den ordning for kompensasjon som er fastsatt for beitesesongen 2007. Det legges til grunn at kompensasjonsordningen er bevilgningsstyrt."

"Forutsetningen for at slik kompensasjon kan tilkjennes, vil bl.a. være at dyreeier har fulgt de pålegg og anvisninger som tilsynsmyndigheten har bestemt, og ellers har foretatt seg det som er nødvendig for å beskytte dyrene sine."

"Kun kortvarige vedtak på inntil en ukes varighet kan fattes uten at vedtaket gir rett til kompensasjon."

Norges Bondelag reagerer på at departementene med dette går langt i å konkretisere en forskrift som eventuelt vil følge av loven. Det understrekes at Norges Bondelag tidligere har avvist den midlertidige forskriften som forelå for 2007, jf. vårt brev til Miljøverndepartementet (med kopi til LMD) av 17.08.2007. Norges Bondelag står fast på at innholdet i denne forskriften ikke er akseptabel.

Beitenekt skal være siste utvei

Landbruks- og matministeren og miljøvernministeren har tidligere understreket at beitenekt kun skal tas i bruk dersom andre tiltak ikke har hatt ønsket effekt.

Norges Bondelag krever at beiterestriksjoner pga. rovviltfare eller -skade skal være siste utvei. Videre er det et krav at vedtak om beiterestriksjoner skal være midlertidige, kortvarige og knyttet til akutte skadesituasjoner. Norges Bondelag aksepterer ikke at naturfredningshensyn legges til grunn for vedtak, jf. departementenes merknad:

"Målet om levedyktig næringsvirksomhet og småfehold må realiseres innenfor rammen av hva som er dyrevelferdsmessig forsvarlig. Ut fra hensyn til dyrevelferd, bør det ikke foregå fri utmarksbeiting i områder hvor det er viktig at store rovdyr som ulv og bjørn får vern."

Dersom departementene legger dette til grunn for den nye loven, vil den todelte målsettingen i norsk rovviltpolitikk uthules. Dette er ikke akseptabelt. Norges Bondelag krever derfor at det er målet om levedyktige rovviltbestander må realiseres innenfor rammen av hva som er dyrevelferdsmessig forsvarlig.

Full erstatning – midler må følge med vedtak

Jf. prinsippet om økonomisk skadesløshet, vil ikke en delvis kompensasjon for dyreeier ved inngripende vedtak være akseptabel for Norges Bondelag. Landbruks- og matdepartementet har i brev til Mattilsynet av 19.02.2007 selv poengtert at: "...i den grad dyreeier blir holdt økonomisk skadesløs, vil vedtak om beiterestriksjoner ut fra dyrevernhensyn være gyldige".

Norges Bondelag krever at dersom det gis pålegg om beiterestriksjoner eller andre tiltak som følge av rovvilt (jf. § 23), skal dyreeiers kostnader erstattes fullt ut. Midler til erstatning kan derfor ikke være bevilgningsstyrt. Selv ved vedtak av kort varighet

Vår dato
2008-02-14

Vår referanse
2007/00748/040

belastes dyreeier med vesentlig ulempe og kostnader. Norges Bondelag krever derfor at full erstatning ytes fra dag én, uavhengig av vedtakets varighet.

Vedtak rettet mot rovvilt / viltforvaltningen

En forutsetning for at prinsippet om beitenekt som siste utvei blir en realitet, er at rovdryfaren kan fjernes eller bli forsøkt fjernet. **Norges bondelag krever derfor at det samtidig med ev. pålegg fra Mattilsynet straks iverksettes forvaltningstiltak rettet mot rovviltet slik at utmarksbeite kan gjenopptas. Dette må nedfelles i lovens § 32.**

For å sikre at skadefelling og andre tiltak rettet mot rovvilt kan gjennomføres av hensyn til dyrevelferd, må Mattilsynet gis nødvendig vedtakskompetanse. Det vises i denne sammenheng til rapport nr. V-1644 fra Veterinary science opportunities (VESO, 2004) - *Dyrevelferd på beite* - som har vært en av Landbruks- og matdepartementets utredninger i forkant av lovforslaget. I rapporten heter det:

"Det bør vurderes om dyrevernmyndighetene skal ha mulighet til å påvirke avgjørelsen om felling av rovvilt som gjør stor skade dersom det ikke finnes andre skadeforebyggende alternativer."

Dyrevelferdsloven vil, slik den er foreslått, legge føringer for og medføre endringer i bl.a. helsepersonelloven (jf. forslag til § 5) samt bestemmelser i vilt- og fiskelovgivningen (jf. forslag til §§ 27-30). Den nye dyrevelferdsloven vil også rette seg mot alle som har ansvar for eller påvirker dyr, uavhengig om de er eide eller ville. Loven må derfor også gjelde for offentlige myndigheter og deres ansvar og plikter, spesielt når det gjelder ville dyr.

Norges Bondelag krever derfor at Mattilsynet gis hjemmel i § 32 til å fatte vedtak rettet mot skadegjørende rovvilt. Dyreeiere har ikke ansvar for viltet. Mattilsynets vedtak må derfor forplikte viltmyndighetene (Direktoratet for naturforvaltning, Statens naturoppsyn, rovviltnemndene og/eller Fylkesmennene) til å gjennomføre nødvendige tiltak.

Dyrevernemndene

Som argumenter for å avskaffe systemet med dyrevernemnder, beskriver departementene nemndene som en uryddig, umoderne og krevende forvaltningsmodell, samt at behovet for legmannskjønn har blitt redusert ved at regelverket har blitt mer detaljert.

Norges Bondelag mener det er viktig med et mest mulig lokalt forankret system for tilsyn for å oppdage og avverge manglende dyrevelferd, enten dette gjelder kjæledyr eller produksjonsdyr. Det er også viktig å ivareta lekmannsskjønnet i mange dyrevelferdssaker. **Norges Bondelag krever derfor at det fortsatt skal hjemles i loven at dyrevernemndene skal ha en viktig funksjon med hensyn til tilsyn.**

Vår dato
2008-02-14

Vår referanse
2007/00748/040

Norges Bondelags forslag til § 32

Med utgangspunkt i ovennevnte, krever Norges Bondelag følgende ordlyd i § 32:

§ 32. Tilsyn og vedtak

Mattilsynet fører tilsyn og kan fatte nødvendige vedtak for gjennomføring av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

Mattilsynet kan i akutte situasjoner fatte midlertidige vedtak om beiterestriksjoner eller andre tiltak for å beskytte husdyr mot rovvilt. Dersom det fattes vedtak rettet mot dyreeier, skal tilsynet samtidig fatte vedtak om fjerning av skadegjørende rovvilt.

Ved vedtak om beiterestriksjoner eller andre tiltak grunnet rovvilt, har dyreeier rett til økonomisk erstatning. Kongen kan gi nærmere forskrifter om vilkår for og utmåling av slik erstatning.

I hvert av de lokale områdene til Mattilsynet skal det være en eller flere dyrevernemnder.

Kongen kan delegere myndighet til andre offentlige eller private organer og gi bestemmelser om hvem som er klageinstans i slike tilfeller.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om utøving av tilsynet og om oppnevning, sammensetning og drift av tilsynsorganer.

§ 34. Forbud mot aktiviteter omfattet av loven

I forslag til § 34 foreslås det at Mattilsynet kan ilegge forbud mot aktiviteter (som dyrehold) dersom loven brytes. I dag er denne myndigheten tillagt domstolene.

Norges Bondelag mener at forbud mot hold av dyr er et sterkt inngrep. Norges Bondelag mener derfor at det tilligger domstolene å ha myndighet til å fradømme dyreholder retten til husdyrhold.

Med hilsen

Bjarne Undheim

Harald Milli

Kopi til: Fiskeri- og kystdepartementet
Mattilsynet